

PRESSTERN KITS

CHIMIE

ORGANICĂ

MATERIAL ELABORAT CORESPUNZÂND
CERINTELOR DE BACALAUREAT 2014

© 2014 PRESSTERN TRADE

Cuprins

Hidrocarburi.....	1
Alcani (Parafine).....	1
Definiție	1
Formula generală.....	1
Denumirea	2
Denumirea radicalilor	3
Denumirea alcanilor cu catenă ramificată	3
Izomeria alcanilor	4
Metode de obținere	4
1) Din compuși organomagnezieni (organometalici).....	4
2) Sinteza Würtz.....	4
3) Procedeul Fischer-Tropsch din gaz de sinteză.....	5
4) Hidrogenarea alchenelor	5
5) Reducerea alcoolilor	5
Proprietăți fizice.....	5
Proprietăți chimice	5
1) Reacția de substituție	6
2) Reacția de izomerizare.....	6
3) Reacția de descompunere termică.....	6
4) Reacția de oxidare.....	7
Utilizări	8
Alchene	8
Definiție	8
Formula generală.....	8
Denumire	8
Denumirea radicalilor	9
Denumirea alchenelor cu catenă ramificată	9
Izomeria alchenelor	9
Metode de obținere	10
1) Dehidrogenarea derivaților halogenați	10
2) Deshidratarea alcoolilor	11
3) Dehidrogenarea alcanilor	11

4) Cracarea alcanilor	11
5) Dehalogenarea compușilor 1,2-dihalogenați.....	11
Proprietăți fizice	11
Proprietăți chimice	11
1) Reacția de adiție	12
Adiția hidrogenului	12
Adiția halogenilor	12
Adiția hidracizilor	12
Adiția apei	13
2) Reacția de polimerizare.....	13
3) Reacții de oxidare	13
Oxidare blândă.....	13
Oxidare energetică	14
Oxidare completă (ardere)	14
4) Reacția de halogenare în poziția alilică.....	14
Utilizări.....	15
Alcadiene	15
Formula generală	15
Denumire.....	15
Izomeria alcadienelor	16
Metode de obținere	16
Butadiena	16
1) Dehidrogenarea butanului sau a butenelor	16
2) Deshidratarea diolilor	16
3) Metoda Lebedev	16
Izoprenul	17
1) Dehidrogenarea izopentanului	17
2) Condensarea izobutenei cu două molecule de aldehidă formică.....	17
Proprietăți fizice	17
Proprietăți chimice	17
1) Reacția de adiție	17
Adiția halogenilor.....	17
2) Reacția de oxidare	17
Oxidare blândă (Reactiv Bayer – KMnO_4 în mediu neutru sau slab bazic)	17
Oxidare energetică ($\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$ sau KMnO_4 în mediu acid)	18

3) Reacția de polimerizare	18
Utilizări	18
Alchine	19
Definiție	19
Formula generală	19
Denumire	19
Denumirea radicalilor	19
Izomeria alchinelor	19
Metode de obținere a acetilenei	20
1) Cracare în arc electric	20
2) Din carbid	20
3) Din derivați dihalogenați tratați cu KOH în prezență de alcooli	20
Proprietăți fizice	20
Proprietăți chimice	20
1) Reacția de adiție	20
Adiția hidrogenului	20
Adiția halogenilor	21
Adiția hidracizilor	21
Adiția acidului cianhidric	21
Adiția apei (Reacție Kuceroș cu formare de intermediari instabili)	21
2) Reacția de dimerizare și trimerizare	22
3) Reacția de substituție	22
Reacția de substituție cu metale	22
Reacția de substituție cu combinații complexe	22
4) Reacția de oxidare	22
5) Reacție de oxidare completă (ardere)	23
Utilizări	23
 Hidrocarburi aromatice (Arene)	 24
Definiție	24
Denumirea	24
Clasificare	24
Structura benzenului	25
Metode de obținere	26
1) Reformare catalitică	26
2) Reacții Friedel-Crafts	27

Proprietăți fizice	27
Proprietăți chimice	27
A) Reacții la nucleu	27
Substituenți de ordinul I	28
Substituenți de ordinul II	28
A.1) Reacții de substituție	28
Reacția de halogenare	28
Reacția de nitrare	29
Reacția de sulfonare	30
Reacția de alchilare Friedel-Crafts	30
Reacția de acilare Friedel-Crafts	31
A.2) Reacții de adiție	31
Adiția hidrogenului	31
Adiția halogenilor	31
A.3) Reacția de oxidare	32
B) Reacții la catena laterală	32
B.1) Halogenarea în poziția benzilică	32
B.2) Oxidarea la catena laterală	33
Utilizări	33

Compuși organici cu funcțiuni 35

Compuși organici cu funcțiune simplă	35
Definiție	35
Compuși halogenați	35
Definiție	35
Formulă generală	35
Clasificare	35
Metode de obținere	36
1) Din alcani	36
2) Din alchene	37
3) Din alcooli	37
4) Din compuși carbonilici	37
Proprietăți fizice	38
Proprietăți chimice	38
1) Reacția de hidroliză	40
2) Reacția cu KCN	40
3) Reacția cu Mg	40
4) Reacții Friedel-Crafts (vezi arene)	41

5) Reacții cu alcooxizi.....	41
6) Reacții cu fenoxizi.....	41
7) Reacții cu acetiluri	41
8) Reacții cu AgNO_2 sau NaNO_2	41
9) Reacții cu săruri.....	41
10) Reacții de polimerizare	42
11) Reacții cu NH_3	42
Utilizări	42
Compuși hidroxicili.....	43
Definiție	43
Formulă generală.....	43
Nomenclatură. Exemple	43
Alcooli	44
Fenoli	44
Clasificare	44
Alcooli	45
Metode de obținere	45
1) Aditia HOH la alchene	45
2) Aditie HOSO_3H	45
3) Oxidarea alchenelor cu reactiv Bayer	45
4) Oxidarea metanului	46
5) Hidroliza derivaților halogenați.....	46
6) Reducerea compușilor carbonilici	46
7) Obținere din compuși carbonilici și compuși organomagnezieni.....	46
8) Obținere din amine.....	46
9) Obținerea glicerinei	46
10) Obținerea din gaz de sinteză.....	47
11) Obținerea din fenoli.....	47
Proprietăți fizice.....	47
Proprietăți chimice	48
1) Reacții de eliminare intramoleculară.....	48
2) Reacții de eliminare intermoleculară (de eterificare).....	49
3) Reacții de esterificare	49
4) Reacții cu PCl_5	49
5) Reacții cu reactivul Lucas ($\text{HCl} + \text{ZnCl}_2$)	49
6) Reacții cu HONO_2	49
7) Reacții cu H_2SO_4	50

8) Reacții de oxidare.....	50
Oxidare blândă.....	50
Oxidare energetică.....	50
9) Reacții de dehidrogenare	50
Fenoli.....	50
Metode de obținere	50
1) Oxidarea izopropil benzenului (cumenului).....	50
2) Hidroliza clorobenzenului.....	51
3) Din săruri de diazoniu.....	51
4) Reacții de reducere.....	51
5) Decarboxilarea acidului galic	52
Proprietăți fizice	52
Proprietăți chimice	52
A) Reacții date de gruparea -OH	53
1) Reacția cu bazele.....	53
2) Reacția de eterificare.....	53
3) Reacția de esterificare	54
4) Reacția de identificare.....	54
B) Reacții la nucleu.....	54
1) Reacția de clorurare.....	54
2) Reacția de nitrare	55
3) Reacția de bromurare.....	55
4) Reacția de sulfonare	55
5) Reacția de carboxilare Kolbe-Schmidt	55
Utilizări.....	56
Nitroderivați.....	57
Definiție.....	57
Formulă generală	57
Nomenclatură.....	57
Clasificare	57
Metode de obținere	57
1) Din hidrocarburi.....	57
2) Din compuși halogenați	57
3) Reacția compușilor aromatici cu HONO_2	58
Proprietăți fizice	58
Proprietăți chimice	59
1) Reacții de reducere	59
Utilizări.....	59
Amine	59

Definiție	59
Formulă generală.....	59
Nomenclatură. Exemple	59
Clasificare	60
Metode de obținere	60
1) Alchilarea directă a amoniacului sau aminelor	60
2) Reducerea nitroderivaților (formare amine primare)	60
3) Reducerea nitrilor și amidelor	61
4) Degradarea Hofmann	61
5) Din compuși halogenați	61
6) Alchilare.....	61
Proprietăți fizice.....	62
Proprietăți chimice	62
1) Bazicitatea	62
2) Reacții cu acizi	63
3) Reacții cu baze	63
4) Reacții de alchire	63
5) Reacția de acilare	63
6) Reacția cu HNO_2	64
Utilizări	66
Compuși carbonilici	67
Definiție	67
Formulă generală.....	67
Nomenclatură. Exemple	67
Clasificare	67
Metode de obținere	68
1) Oxidarea alcoolilor	68
2) Hidroliza bazică a derivaților halogenați geminali - 2HCl	68
3) Reacția Kucarov (adiția apei la acetilene).....	68
4) Oxidarea alchenelor	68
5) Oxidarea alcoolilor.....	69
6) Reacția de acilare Friedel-Crafts a compuşilor aromatici	69
Proprietăți fizice.....	69
Proprietăți chimice	69
1) Reacții de adiție comune aldehydelor și cetoneleor.....	70

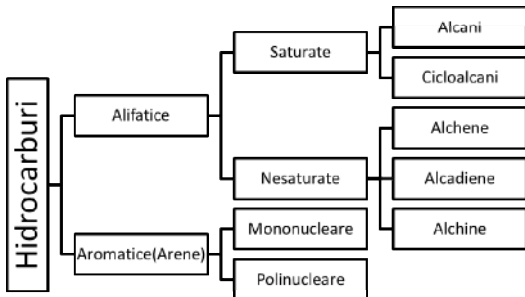

2) Reacția de condensare.....	70
a) Condensare aldolică.....	70
b) Condensare crotonică.....	71
c) Condensarea compușilor carbonilici cu fenolul (condensarea în mediu acid sau bazic)	72
Utilizări.....	72
Compuși carboxilici.....	72
Definiție.....	72
Formulă generală.....	73
Nomenclatură. Exemple.....	73
Clasificare.....	73
Metode de obținere.....	74
1) Oxidarea hidrocarburilor.....	74
2) Oxidarea energetică a alcoolilor primari.....	74
3) Oxidarea aldehydelor.....	74
4) Autooxidare.....	74
5) Pornind de la derivați halogenați prin intermediul nitrililor sau prin carbonatarea compușilor organomagnezieni.....	74
6) Metode hidrolitice.....	75
Proprietăți fizice.....	75
Proprietăți chimice.....	75
1) Reacții comune cu acizii anorganici.....	75
2) Reacția cu metalele active.....	76
3) Reacția cu oxizii metalici.....	76
4) Reacția cu bazele (reacție de neutralizare).....	76
5) Reacția cu săruri ale acizilor mai slabi $H_2CO_3 =$ H_2O și CO_2	76
6) Reacția de α -halogenare (clorurare, bromurare) în prezență de fosfor roșu.....	77
7) Reacții caracteristice.....	77
Utilizări.....	78
Compuși organici cu funcțiune mixtă.....	78
Hidroxiacizi.....	78
Definiție.....	78
Nomenclatură. Exemple.....	78
Clasificare.....	79
Izomerie optică.....	79

Proprietățile chimice hidroxiacizi aromatici.....	81
1) Caracterul acid	81
2) Reacția de esterificare.....	81
Utilizări	82
Zaharide	82
Definiție	82
Clasificare	82
Monozaharide	82
Definiție	82
Clasificare	82
Proprietăți fizice.....	83
Proprietăți chimice	83
1) Reacția de reducere	83
2) Reacția de oxidare cu reactiv Tollens	84
3) Reacția de oxidare cu reactiv Fehling	84
4) Oxidarea cu agenți oxidanți energici	84
5) Oxidarea cu apă de brom	84
Dizaharide.....	85
Polizaharide	86
Celuloza.....	86
Reacția de esterificare a celulozei	86
Amidonul	87
Hidroliza amidonului.....	88
Utilizări ale zaharidelor	88
Aminoacizi. Proteine.....	88
Definiție	88
Nomenclatură	89
Clasificare	89
Aminoacizi esențiali și neesențiali	89
Aminoacizi naturali.....	89
Proprietăți fizice.....	92
Proprietăți chimice	92
Structura proteinelor	93
Rolul proteinelor.....	97

Hidrocarburi

Hidrocarburile sunt compuși organici care conțin în moleculelor numai atomi de carbon și hidrogen.

Formula moleculară generală: C_xH_y , unde x reprezintă numărul de atomi de carbon, iar y numărul de atomi de hidrogen.

Alcani (Parafine)

Definiție

Alcanii sunt hidrocarburi saturate, aciclice.

Formula generală

Denumirea

În tabelul de mai jos sunt prezentate formulele moleculare și denumirea primilor zece n-alcani.

Nr. atomi C	Formula moleculară	Denumirea alcanului
1	CH ₄	Metan
2	C ₂ H ₆	Etan
3	C ₃ H ₈	Propan
4	C ₄ H ₁₀	Butan
5	C ₅ H ₁₂	Pentan
6	C ₆ H ₁₄	Hexan
7	C ₇ H ₁₆	Heptan
8	C ₈ H ₁₈	Octan
9	C ₉ H ₂₀	Nonan
10	C ₁₀ H ₂₂	Decan

La denumirea compuşilor organici se aplică regulile stabilite de IUPAC (Uniunea Internațională de Chimie Pură și Aplicată). Începând al cincilea termen din seria omoloagă a alcanilor, denumirea se realizează prin adăugarea sufixului **-an**, la cuvântul grecesc care exprimă numărul de atomi de carbon. Alcanii cu catenă dreaptă se numesc și *normali* (n-hexan), cei cu catena ramificată se numesc și *izoalcani* (i-butan).

Alchine

Definiție

Alchinele sunt hidrocarburi aciclice, nesaturate care conțin în molecula lor o triplă legătură între doi atomi de carbon.

Formula generală

Denumire

Denumirea alchinelor se face prin înlocuirea, în denumirea alcanului, a sufixului **-an** cu sufixul **-ină**.

Nr. atomi C	Formula moleculară	Formula plană	Denumire
2	C ₂ H ₂	CHCH	Etină
3	C ₃ H ₄	CHC-CH ₃	Propină
4	C ₄ H ₆	CHC-CH ₂ -CH ₃	1-butină
4	C ₄ H ₆	CH ₃ -CC-CH ₃	2-butină

Denumirea radicalilor

Denumirea radicalilor monovalenți proveniți de la alchine se face prin înlocuirea sufixului **-ină** cu **-inil**.

Denumirea alchinelor cu catenă ramificată se face după reguli asemănătoare cu cele stabilite de IUPAC pentru denumirea alchenelor cu catenă ramificată.

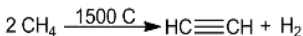
Izomeria alchinelor

Alchinele prezintă trei tipuri de izomerie:

- izomerie de catenă
- izomerie de poziție
- izomerie de funcțiune

Metode de obținere a acetilenei

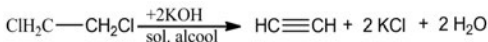
1) Cracare în arc electric

2) Din carbid

3) Din derivați dihalogenați tratați cu KOH în prezență de alcooli

Proprietăți fizice

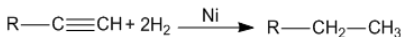
1. Primii termeni (C_2 - C_4) din seria omoloagă a alchinelor sunt gaze, următorii termeni din serie (până la C_{14}) sunt lichizi, iar termenii superiori sunt substanțe solide;
2. Temperaturile de topire și de fierbere precum și densitatea alchinelor sunt puțin mai mari decât cele ale alcanilor și alchenelor cu același număr de atomi de carbon;
3. Datorită polarității legăturii, acetilena este parțial solubilă în apă, iar termenii superiori se dizolvă în substanțe organice.

Proprietăți chimice

1) Reacția de adiție

Adiția hidrogenului

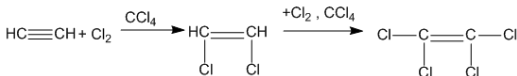
- Hidrogenare totală:

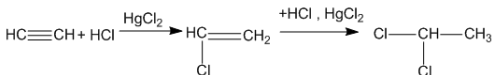
- Hidrogenarea parțială:

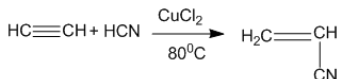
Adiția halogenilor

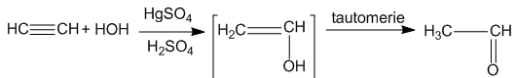
Adiția hidracizilor

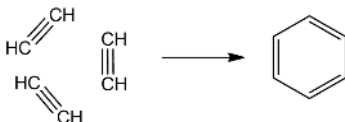
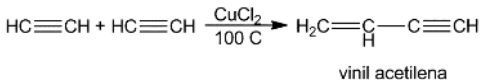
Adiția acidului cianhidric

Adiția apei (Reacție Kucerov cu formare de intermediari instabili)

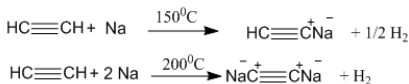
2) Reacția de dimerizare și trimerizare

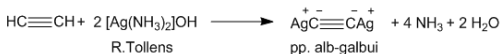
3) Reacția de substituție

Atomii de hidrogen de la capătul legăturii triple au caracter slab acid și pot fi înlocuiți cu ioni ai metalelor, rezultând acetiluri metalice:

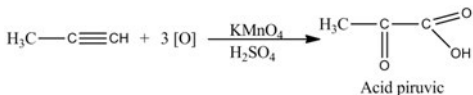
Reacția de substituție cu metale

Reacția de substituție cu combinații complexe

4) Reacția de oxidare

5) Reacție de oxidare completă (ardere)

Utilizări

Termenul cel mai răspândit al seriei omoloage a alchinelor este acetilena. Câteva dintre cele mai importante aplicații ale acetilenei sunt: obținerea cloroprenului, a acetatului de vinil (folosit ca și materie primă pentru adezive, lacuri, vopsele), a butadienei (materie primă în sinteza cauciucului) precum și la obținerea acrilonitrilului și a clorurii de vinil.

Compuși organici cu funcțiuni

Compuși organici cu funcțiune simplă

Definiție

Compușii organici cu funcțiune simplă sunt formați dintr-un rest de hidrocarbură și o grupare funcțională cu o anumită structură care determină proprietățile specifice.

Compuși halogenați

Definiție

Compușii halogenați sunt compuși organici formați dintr-un rest de hidrocarbură și halogeni.

Formulă generală

$R-X$ unde $X=F, Cl, Br, I$

Clasificare

a) După numărul de grupări funcționale

- monohalogați
- polihalogați

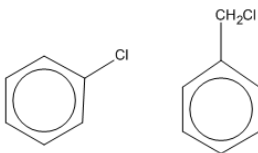
b) După natura atomului de carbon

- nulari $\text{CH}_3\text{-Cl}$
- primari $\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH}_2\text{-Cl}$
- secundari $(\text{CH}_3)_2\text{-CH-Cl}$
- terțiari $(\text{CH}_3)_3\text{-C-Cl}$

c) După natura restului hidrocarbonat

- saturați
- aciclici
- ciclici
- nesaturați
- alilici
- vinilici

d) compuși halogenați cu nucleu benzenic

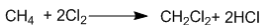

Aromatici

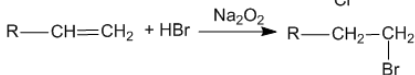
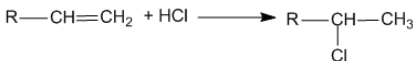
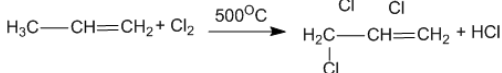
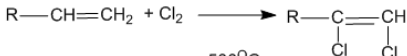
Benzilici

Metode de obținere

1) Din alcani

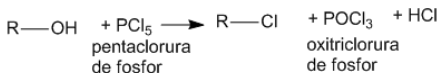

2) Din alchene

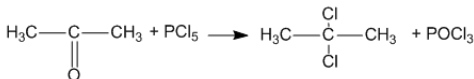
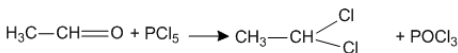

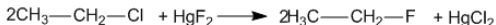
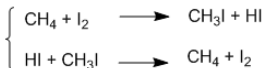
Similar, se obțin și din celelalte hidrocarburi: alchine, diene, arene.

3) Din alcooli

4) Din compuși carbonilici

Proprietăți fizice

1) Punctul de fierbere crește odată cu creșterea numărului de atomi de carbon;

2) În funcție de natura atomului de carbon, punctul de fierbere scade în următoarea ordine:

primar > secundar > terțiar

scade p.f.

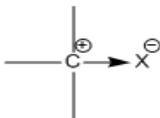
3) În funcție de natura atomului de halogen, punctul de fierbere crește în următoarea ordine:

crește p.f.

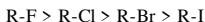
Proprietăți chimice

Derivații halogenați prezintă o mare reactivitate chimică. Molecula lor este polarizată, ceea ce explică faptul că atomul de halogen poate fi înlocuit ușor.

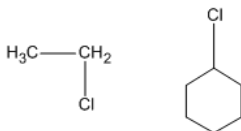
Reactivitatea chimică a acestor compuși este influențată de natura halogenului și a restului hidrocarbonat. Dacă E reprezintă energia de legătură, reactivitatea compușilor halogenați crește odată cu scăderea lui E :

$$E_1 > E_2 > E_3 > E_4$$

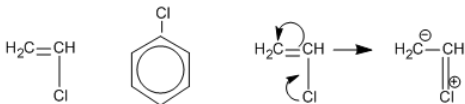

În funcție de natura restului hidrocarbonat, se poate realiza o clasificare a compușilor halogenați după reactivitatea lor:

- Compuși halogenați cu reactivitate normală:

- Compuși halogenați cu reactivitate scăzută:

- Compuși halogenați cu reactivitate mărită:

